C/2025/3991

20.8.2025.

PADOMES IETEIKUMS,

(2025. gada 8. jūlijs),

par Ungārijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

(C/2025/3991)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 ([1]), un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību ([2]), un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

Vispārīgi apsvērumi

(1) Regulā (ES) 2024/1263, kas stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī, ir precizēti ekonomikas pārvaldības sistēmas mērķi, proti, veicināt stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses un ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un noturību, izmantojot reformas un investīcijas, un novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu. Regulā noteikts, ka Padome un Komisija Eiropas pusgada kontekstā veic daudzpusēju uzraudzību saskaņā ar LESD noteiktajiem mērķiem un prasībām. Eiropas pusgads jo īpaši ietver konkrētām valstīm adresētu ieteikumu formulēšanu un to īstenošanas uzraudzību. Regula arī veicina valstu atbildību par fiskālo politiku un uzsver tās orientāciju uz vidēju termiņu apvienojumā ar efektīvāku un saskaņotāku izpildi. Katrai dalībvalstij ir jāiesniedz Padomei un Komisijai valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns, kurā ietvertas tās fiskālās, reformu un investīciju saistības 4 vai 5 gadu periodā atkarībā no valsts likumdošanas termiņa ilguma. Neto izdevumu ([3]) virzībai šajos plānos ir jāatbilst regulas prasībām, tostarp prasībām par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās trajektorija vai tam jāsaglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no iekšzemes kopprodukta (IKP), un ka vispārējās valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jāsaglabā zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar regulā izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt ne vairāk kā par trīs gadiem.

([1]) OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Neto izdevumi, kā definēts Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktā: "neto izdevumi" ir valdības izdevumi, atskaitot i) procentu izdevumus; ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus; iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem; iv) valsts izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu; v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

(2) Eiropas Parlamenta un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 ([4]), ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms ("ANM"), stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. ANM nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi sniedzot Savienības finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada prioritātēm ANM veicina ekonomikas un sociālo atveseļošanu, vienlaikus virzot ilgtspējīgas reformas un investīcijas, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju Savienībā un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu.

(3) 2023. gada 27. februārī pieņemtās Eiropas Parlamenta un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2023/435 ([5]) ("*REPowerEU* regula") mērķis ir pakāpeniski izbeigt Savienības atkarību no Krievijas fosilo degvielu importa. Tas palīdz iegūt enerģētisko drošību un dažādot Savienības energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Ungārija savā nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā iekļāva jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus.

(4) Ungārija savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 11. maijā. Komisija atbilstoši minētās Regulas 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanību, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2022. gada 15. decembrī pieņēma īstenošanas lēmumu par Ungārijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu ([6]) un 2023. gada 8. decembrī grozīja šo lēmumu saskaņā ar 18. panta 2. punktu, lai iekļautu *REPowerEU* nodaļu ([7]). Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu, kurā konstatēts, ka Ungārija ir apmierinoši sasniegusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša sasniegšana nozīmē to, ka nav bijis regresa attiecībā uz tās pašas reformas vai investīcijas iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(5) Padome 2025. gada 18. februārī pēc Komisijas ieteikuma pieņēma ieteikumu, ar ko apstiprina Ungārijas valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu ([8]). Plāns tika iesniegts saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 11. pantu un 36. panta 1. punkta a) apakšpunktu, aptverot laikposmu no 2025. līdz 2028. gadam, un tajā noteikta fiskālā korekcija četru gadu periodā.

(6) 2024. gada 26. novembrī Komisija, pamatojoties uz Regulu (ES) Nr. 1176/2011, pieņēma 2025. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Ungārija bija minēta starp tām dalībvalstīm, par kurām būs jāizstrādā padziļināts pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2025. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ([9]) Padome pieņēma 2025. gada 13. maijā un Vienoto nodarbinātības ziņojumu – 2025. gada 10. martā.

(7) Komisija 2025. gada 29. janvārī publicēja Konkurētspējas kompasu – stratēģisku satvaru, kura mērķis ir nākamajos piecos gados palielināt ES globālo konkurētspēju. Tajā ir noteikti trīs pārmaiņu imperatīvi ilgtspējīgai ekonomikas izaugsmei: i) inovācija; ii) dekarbonizācija un konkurētspēja un iii) drošība. Lai novērstu inovācijas plaisu, ES vēlas veicināt rūpniecisko inovāciju, atbalstīt jaunuzņēmumu izaugsmi, izmantojot tādas iniciatīvas kā ES jaunuzņēmumu un augošo uzņēmumu stratēģija, un veicināt progresīvu tehnoloģiju, piemēram, mākslīgā intelekta un kvantu datošanas, ieviešanu. Tiecoties uz zaļāku ekonomiku, Komisija ir izstrādājusi visaptverošu Lētākas enerģijas rīcības plānu un tīras rūpniecības kursu, nodrošinot, ka pāreja uz tīru enerģiju joprojām ir rentabla un konkurētspējai

([4]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Padomes Īstenošanas lēmums (2022. gada 15. decembris) par Ungārijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 15447/2022).

([7]) Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 8. decembris), ar ko groza 2022. gada 15. decembra Īstenošanas lēmumu par Ungārijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 15964/2023).

([8]) Padomes Ieteikums (2025. gada 18. februāris), ar ko apstiprina Ungārijas valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu (OV C, C/2025/1707, 18.3.2025.).

([9]) Padomes Ieteikums (2025. gada 13. maijs) par eurozonas ekonomikas politiku (OV C, C/2025/2782, 22.5.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj.

labvēlīga, jo īpaši energoietilpīgās nozarēs, un veicina izaugsmi. Lai samazinātu pārmērīgu atkarību un palielinātu drošību, Savienība ir apņēmusies stiprināt globālās tirdzniecības partnerības, dažādot piegādes ķēdes un nodrošināt piekļuvi kritiski svarīgām izejvielām un tīras enerģijas avotiem. Šo prioritāšu pamatā ir horizontālie veicinošie faktori, proti, regulējuma vienkāršošana, vienotā tirgus padziļināšana, konkurētspējas finansēšana un uzkrājumu un investīciju savienība, prasmju un kvalitatīvu darbvietu veicināšana un labāka ES politikas koordinācija. Konkurētspējas kompass ir saskaņots ar Eiropas pusgadu, nodrošinot, ka dalībvalstu ekonomikas politika atbilst Komisijas stratēģiskajiem mērķiem, izveidojot vienotu pieeju ekonomikas pārvaldībai, kas visā Savienībā veicina ilgtspējīgu izaugsmi, inovāciju un noturību.

(8) 2025. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās līdztekus ANM īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz efektīvi novērst visas problēmas, kas konstatētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Šiem konkrētai valstij adresētajiem ieteikumiem ir vienlīdz liela nozīme, lai novērtētu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 21. pantu grozītos atveseļošanas un noturības plānus.

(9) 2025. gada konkrētām valstīm adresētie ieteikumi aptver visas galvenās ekonomikas politikas problēmas, kas nav pietiekami risinātas ar atveseļošanas un noturības plānos iekļautajiem pasākumiem, ņemot vērā attiecīgās problēmas, kas konstatētas 2019.–2024. gada konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos.

(10) 2025. gada 4. jūnijā Komisija publicēja 2025. gada ziņojumu par Ungāriju. Tajā tika izvērtēts, kā Ungārija ir īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus un kā tā īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Pamatojoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti tika identificētas visneatliekamākās problēmas, ar kurām saskaras Ungārija. Tajā bija arī novērtēts Ungārijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības 2030. gada pamatmērķrādītāju sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(11) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļināto pārskatu par Ungāriju. Komisija minētās regulas piemērošanas nolūkiem sagatavoja novērtējumu par Ungārijas makroekonomisko neaizsargātību, un tā galvenie konstatējumi tika publicēti 2025. gada 13. maijā ([10]). Komisija 2025. gada 4. jūnijā secināja, ka Ungārijā pastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība. Jo īpaši joprojām pastāv būtiska neaizsargātība, kas galvenokārt saistīta ar konkurētspēju un valdības finansējuma vajadzībām. Straujš algu pieaugums pēdējos gados ir apdraudējis izmaksu konkurētspēju, un inflācijas spiediens joprojām ir lielāks nekā pārējā ES, savukārt ekonomikas atveseļošanās ir lēna un pakļauta lejupējiem riskiem. Ārējā kontā 2024. gadā bija pārpalikums, bet politika, kas veicina iekšzemes pieprasījumu, rada riskus ārējai ilgtspējai. Valdības budžeta deficīts 2024. gadā samazinājās, jo samazinājās investīcijas un izdevumi enerģijas subsīdijām, taču tas joprojām ir liels un netiek prognozēts, ka šogad vai nākamajā gadā tas būtiski uzlabosies. Valdības parāda attiecība nesamazinās, un parāda apkalpošanas izmaksas, kā arī bruto finansējuma vajadzības joprojām ir lielas. Banku un valsts saikne ir padziļinājusies, pateicoties nodokļu atvieglojumiem iekšzemes bankām valdības parāda iegādei. Mājokļu cenu pieaugums 2024. gadā būtiski paātrinājās, un to veicināja liels pieprasījums, ko papildināja pieprasījumu atbalstoši valdības pasākumi. Politikas progress ir bijis ierobežots. Ungārijai būs jāievieš pastāvīgi fiskālie pasākumi un mazāk jāpaļaujas uz pagaidu virspeļņas nodokļiem vai investīciju samazinājumiem. Monetārā politika ir bijusi stingra, bet tās efektivitāti vājina valdības iejaukšanās: joprojām pastāv nepietiekami mērķorientētas subsīdijas un aizdevumi mājsaimniecībām un uzņēmumiem, un aizdevumu likmju kontrole ierobežo monetārās politikas efektivitāti. Vienlaikus mājokļu subsīdijas un preferenciālu aizdevumu shēmas turpina izkropļot mājokļu tirgu un saasina mājokļu cenu spiedienu.

Gada progresa ziņojuma novērtējums

(12) Padome 2025. gada 18. februārī ieteica Ungārijai šādu neto izdevumu maksimālo pieauguma tempu: 4,3 % 2025. gadā, 4,0 % 2026. gadā, 3,9 % 2027. gadā un 3,7 % 2028. gadā, kas atbilst maksimālajam kumulatīvajam pieauguma tempam, kurš aprēķināts, atsaucoties uz 2023. gadu, proti, 9,1 % 2025. gadā, 13,5 % 2026. gadā, 17,9 %

([10]) SWD(2025) 127 final.

2027. gadā un 22,2 % 2028. gadā. 2025.–2026. gadā šie maksimālie neto izdevumu pieauguma tempi sakrīt ar korektīvajiem pasākumiem saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 3. panta 4. punktu, kā Padome ieteikusi 2025. gada 18. februārī, lai novērstu pārmērīga budžeta deficīta situāciju ([11]). Ungārija 2025. gada 30. aprīlī iesniedza savu gada progresa ziņojumu ([12]) par veiktajām darbībām, reaģējot uz Padomes 2025. gada 18. februāra ieteikumu, nolūkā novērst pārmērīga budžeta deficīta situāciju, un par tādu reformu un investīciju īstenošanu, ar kurām reaģē uz galvenajām problēmām, kas konstatētas Eiropas pusgada konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos. Gada progresa ziņojums atspoguļo arī Ungārijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 27. pantu.

(13) Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un tā sekas ir eksistenciāls izaicinājums Eiropas Savienībai. Komisija ieteica koordinēti iedarbināt Stabilitātes un izaugsmes pakta valstu izņēmuma klauzulu, lai atbalstītu ES centienus panākt strauju un būtisku aizsardzības izdevumu palielinājumu, un Eiropadome 2025. gada 6. marta sanāksmē atzinīgi novērtēja šo priekšlikumu. Pēc Ungārijas 2025. gada 30. aprīļa lūguma Padome 2025. gada 8. jūlijs pēc Komisijas ieteikuma pieņēma ieteikumu, kas ļauj Ungārijai novirzīties no ieteiktajiem neto izdevumu maksimālajiem pieauguma tempiem un tos pārsniegt ([13]).

(14) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem ([14]) Ungārijas vispārējās valdības deficīts samazinājās no 6,7 % no IKP 2023. gadā līdz 4,9 % 2024. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds pieauga no 73,0 % no IKP 2023. gada beigās līdz 73,5 % 2024. gada beigās. Saskaņā ar Komisijas aprēķiniem šīs norises nozīmē, ka neto izdevumu pieauguma temps 2024. gadā ir bijis 2,3 % apmērā. Gada progresa ziņojumā Ungārija prognozē, ka neto izdevumu pieaugums 2024. gadā būs 2,3 %. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja ([15]), kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2024. gadā bija ierobežojoša, proti, 3,3 % no IKP.

(15) Saskaņā ar gada progresa ziņojumu Ungārijas budžeta prognožu pamatā esošajā makroekonomikas scenārijā paredzēts, ka reālais IKP 2025. gadā pieaugs par 2,5 %, savukārt SPCI inflācija 2025. gadā tiek prognozēta 4,5 % apmērā. Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2025. gadā palielināsies par 0,8 % un 2026. gadā par 2,5 %, savukārt SPCI inflācija 2025. gadā plānota 4,1 % apmērā un 2026. gadā – 3,3 % apmērā.

(16) Gada progresa ziņojumā ir paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2025. gadā samazināsies līdz 4,1 % no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās samazināsies līdz 73,1 %. Šīs norises atbilst neto izdevumu pieaugumam 7,4 % apmērā 2025. gadā. Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 4,6 % no IKP. Budžeta deficīta samazinājums 2025. gadā ir skaidrojams ar mazākiem aizdevumu procentu izdevumiem, jo samazinājās kupona maksājumi par inflācijai piesaistītajām obligācijām un turpināja sarukt subsīdijas komunālo pakalpojumu uzņēmumiem par zaudējumiem, kas radušies mājokļu enerģijas cenu griestu dēļ. Saskaņā ar Komisijas aprēķiniem šīs norises atbilst neto izdevumu pieaugumam 6,1 % apmērā 2025. gadā. Tas ir mazāk nekā Ungārijas iestāžu prognozes gada progresa ziņojumā, jo valsts finansētie izdevumi ir mazāki. Komisijas prognozē ir paredzēts lielāks budžeta deficīts, ņemot vērā būtiski mazākus ieņēmumus no ražošanas un ienākuma nodokļiem vājāka IKP pieauguma dēļ. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja, kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2025. gadā ir prognozēta ekspansīva, proti, 0,4 % no IKP. Paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās palielināsies līdz 74,5 %. Parāda attiecības pret IKP pieaugums 2025. gadā galvenokārt atspoguļo lielo vispārējās valdības budžeta deficītu un pozitīvo atlikumu un plūsmu korekciju, ko izraisīja lieli iepriekšējā gadā uzkrāto procentu maksājumi skaidrā naudā.

([11]) Padomes Ieteikums par pārmērīga budžeta deficīta situācijas novēršanu Ungārijā, OV C/2025/5896.

([12]) 2025. gada progresa ziņojumi ir pieejamihttps://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([13]) Padomes Ieteikums (2025. gada 8. jūlijs), ar ko Ungārijai ļauj novirzīties no neto izdevumu maksimālajiem pieauguma tempiem, kurus noteikusi Padome saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1263 (Valsts izņēmuma klauzulas iedarbināšana), OV C, C/2025/3968, 20.8.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3968/oj.

([14]) *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2025.

([15]) Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu mērījums. Ar tās palīdzību novērtē ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no ES budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem Savienības fondiem.

(17) Komisijas 2025. gada pavasara prognozē ir paredzēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma neatmaksājamā atbalsta ("dotācijām") 2025. gadā tiks finansēti izdevumi, kuru vērtība atbilst 0,4 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,2 % no IKP 2024. gadā) ([16]). No Atveseļošanas un noturības mehānisma neatmaksājamā atbalsta finansētie izdevumi dos iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Ungārijas vispārējās valdības bilanci un parādu.

(18) Vispārējās valdības aizsardzības izdevumi Ungārijā 2021. gadā bija 1,1 % no IKP, 2022. gadā 1,4 % no IKP un 2023. gadā 1,9 % no IKP ([17]). Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi ir paredzēts, ka aizsardzības izdevumi būs 2,0 % no IKP gan 2024., gan 2025. gadā. Tas atbilst pieaugumam par 0,9 procentpunktiem no IKP salīdzinājumā ar 2021. gadu. Laikposms, kad tiek aktivizēta valsts izņēmuma klauzula (2025–2028), ļauj Ungārijai pārskatīt valdības izdevumu prioritātes vai palielināt valdības ieņēmumus, lai ilgstoši lielāki aizsardzības izdevumi neapdraudētu fiskālo ilgtspēju vidējā termiņā.

(19) Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi ir paredzēts, ka neto izdevumi Ungārijā pieaugs par 6,1 % 2025. gadā un par 8,6 % kumulatīvi 2024. un 2025. gadā. Pamatojoties uz Komisijas 2025. gada pavasara prognozi, tiek prognozēts, ka Ungārijas neto izdevumu pieaugums 2025. gadā pārsniegs ieteikto maksimālo pieauguma tempu, kas atbilst novirzei ([18]) par 0,7 % no IKP gada izteiksmē. Aplūkojot kopā 2024. un 2025. gadu, tiek prognozēts, ka neto izdevumu kumulatīvais pieauguma temps būs mazāks par ieteikto maksimālo pieauguma tempu. Prognozētā novirze ir valsts izņēmuma klauzulas elastības robežās, pamatojoties uz pašreizējām prognozēm par aizsardzības izdevumiem. Tāpēc Ungārijas pārmērīgā budžeta deficīta novēršanas procedūru var atlikt uz laiku.

(20) Turklāt Padome ieteica Ungārijai līdz 2024./2025. gada apkures sezonai izbeigt enerģētikas ārkārtas atbalsta pasākumus. Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi enerģētikas ārkārtas atbalsta pasākumu prognozētās neto budžeta izmaksas ([19]) ir 1,0 % no IKP 2024. gadā, bet 2025. gadā tās samazināsies līdz 0,5 %. Konkrēti, palika spēkā subsīdijas komunālo pakalpojumu uzņēmumiem par zaudējumiem, kas radušies mājokļu enerģijas cenu griestu dēļ. Enerģētikas ārkārtas atbalsta pasākumi netika izbeigti līdz 2024./2025. gada apkures sezonai. Tas neatbilst Padomes ieteiktajam.

(21) Gada progresa ziņojumā nav iekļautas budžeta prognozes par periodu pēc 2025. gada. Pamatojoties uz prognozes termiņā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisija savā 2025. gada pavasara prognozē paredz, ka valdības budžeta deficīts 2026. gadā būs 4,7 % no IKP. Vispārējās valdības budžeta deficīta nelielais pieaugums 2026. gadā galvenokārt atspoguļo ietekmi, ko rada lielāki nodokļu atbrīvojumi mātēm un publiskā sektora algu palielinājumi un prēmijas. Šīs norises atbilst neto izdevumu pieaugumam par 6,0 % 2026. gadā. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja, kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2026. gadā ir prognozēta ekspansīva, proti, 1,0 % no IKP. Paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2026. gada beigās samazināsies līdz 74,3 %. Parāda attiecības pret IKP samazināšanās 2026. gadā galvenokārt atspoguļo lielāku nominālā IKP pieaugumu.

Galvenie politikas uzdevumi

(22) Dažas prakses kropļo finanšu un mazumtirdzniecības tirgus darbību, un tas var arī ierobežot monetārās politikas efektivitāti. Lai gan 2024. gadā banku noguldījumu un uzņēmumu aizdevumu procentu likmju griesti tika pakāpeniski atcelti, tiek sagaidīts, ka bankas kopumā pazeminās aizdevumu likmes. Turklāt, lai veicinātu iekšzemes pieprasījumu, plaši tiek izmantoti mērķorientēti subsidēti aizdevumi mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī administratīvi kontrolētas hipotēku likmes. Subsidēto aizdevumu īpatsvars joprojām ir augsts salīdzinājumā ar līmeni pirms Covid19, un tas izraisa neoptimālu kapitāla sadalījumu, finansējot projektus ar zemu atdevi un ierobežotu produktivitātes pieaugumu. Lai gan 2024. gadā pārtikas produktu cenu griesti tika pakāpeniski atcelti, 2025. gadā valdība noteica ierobežojumu starpībai starp mazumtirdzniecības iepirkuma cenu un plaša pārtikas produktu klāsta pārdošanas cenu.

([16]) Saskaņā ar Norādījumiem par ANM statistisko uzskaiti, līdzīgi kā "tradicionālās" ES dotācijas, no ANM dotācijām finansējamie izdevumi tiek reģistrēti nacionālajos kontos to rašanās laikā un laika un apjoma ziņā saskaņoti ar nosacītajiem ieņēmumiem no ES neatkarīgi no laika, kad notiek norēķini skaidrā naudā, kas ir atkarīgi no atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošas izpildes. Ungārija līdz šim nav iesniegusi nevienu maksājuma pieprasījumu saskaņā ar ANM un ir saņēmusi tikai priekšfinansējuma maksājumus. *Eurostat* (2021) Norādījumi par Atveseļošanas un noturības mehānisma statistisko uzskaiti.

([17]) *Eurostat*, valdības izdevumi pēc valdības funkciju klasifikācijas (*COFOG*). *COFOG* un NATO definīciju metodoloģisko atšķirību dēļ izdevumi, kuru pamatā ir *COFOG* definīcija, var atšķirties no izdevumiem, kuru pamatā ir NATO definīcija.

([18]) No 2026. gada šie skaitļi parādīsies kontroles kontā, kas izveidots saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 22. pantu.

([19]) Tās atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksas, ievērojot ieņēmumus un izdevumus un attiecīgā gadījumā atskaitot ieņēmumus no nodokļiem par enerģijas piegādātāju negaidīto papildu peļņu.

(23) Nepilnības budžeta plānošanā un izpildē ir ierobežojušas politikas pārredzamību un veicinājušas fiskālās politikas ekspansīvo neobjektivitāti pagātnē. Ļoti agrīnā gada budžetu pieņemšana laikposmā kopš 2016. gada, izņemot 2024. gadu, samazināja makroekonomisko un budžeta prognožu ticamību. "Apdraudējuma stāvokļa" ieviešana, kas ir spēkā kopš 2020. gada, ir palielinājusi rīcības brīvību gada budžetu izpildē. Ungārijas valsts fiskālā sistēma nav izraisījusi piesardzīgāku fiskālo nostāju, un tajā ir vairāki trūkumi, piemēram, noteikuma par parādu procikliskās iezīmes un vāja vidēja termiņa budžeta plānošanas izpilde. Bieža un būtiska fiskālo mērķu pārskatīšana ir mazinājusi budžeta kā tirgus dalībnieku pamata lomu un radījusi šaubas par vidēja termiņa fiskālo plānu ticamību. Ja vidēja termiņa fiskālās politikas plānošana tiek balstīta uz daudzgadu izdevumu maksimālajiem apjomiem, kā noteikts pārskatītajos ES fiskālajos noteikumos, tas varētu palīdzēt novērst fiskālās politikas ekspansīvo tendenci. Ungārijas Fiskālās padomes pilnvaras un operatīvās spējas joprojām ir ierobežotas. Jaunās publisko fondu pārvaldības struktūras, piemēram, sabiedrības interešu trasti, vājina budžeta pārraudzību, jo šķiet, ka tās darbojas bez efektīviem kontroles mehānismiem.

(24) Paredzams, ka Ungārijā iedzīvotāju novecošana pastiprinās ilgtermiņa fiskālās stabilitātes problēmas. Tiek prognozēts, ka darbspējīgā vecuma iedzīvotāju attiecība pret personām vecumā no 65 gadiem samazināsies no 2,9 iedzīvotājiem 2023. gadā līdz 1,8 iedzīvotājiem 2070. gadā. Attiecīgi tiek prognozēts, ka pensiju izdevumi ievērojami palielināsies – no aptuveni 7,7 % 2022. gadā līdz vairāk nekā 12 % no IKP 2070. gadā. Saskaņā ar Komisijas parāda ilgtspējas analīzi fiskālie riski ir augsti vidējā termiņā un vidēji ilgtermiņā. Pensiju sistēmas struktūra rada taisnīguma problēmas, piemēram, lielākus izdevumus pensijām personām ar augstiem ienākumiem un lielas pensiju atšķirības starp pensionāriem dažādās vecuma grupās, jo pensiju aprēķināšanas metode ir jutīga pret valsts vidējās algas svārstībām. Minimālā pensija kopš 2008. gada ir saglabājusies nomināli nemainīga un nav efektīva, lai nodrošinātu atbilstošas pensijas tiem, kuru darba stāžs ir pārtraukts un kuru vidējie ienākumi karjeras laikā ir zemi.

(25) Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un minētās regulas V pielikuma 2.2. kritēriju atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka tās palīdzēs efektīvi risināt problēmas, kas konstatētas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, – visas vai ievērojamu to daļu. Šajā saspringtajā termiņā pabeigt atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, efektīvu īstenošanu ir būtiski, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās veicinātu Ungārijas ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Komisijas paziņojumā "*NextGenerationEU* – tuvojas 2026. gads", kas pieņemts 2025. gada 4. jūnijā, ir precizēts piemērojamais grafiks mehānisma beigu posmam, sniegti norādījumi dalībvalstīm par to, kā līdz 2026. gada 31. augustam maksimāli palielināt īstenošanu, tostarp par to, kā vēl vairāk racionalizēt savus ANP, izklāstītas galvenās iespējas, kas jāapsver to pārskatīšanā, un uzsvērts, cik svarīgi ir rūpīgi kopīgi plānot pēdējo maksājumu pieprasījumu iesniegšanu 2026. gadā. Lai izpildītu Atveseļošanas un noturības plānā noteiktās saistības līdz 2026. gada augustam, Ungārijai ir svarīgi steidzami paātrināt reformu un investīciju īstenošanu, pirmkārt, ātri īstenojot pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu ES finanšu interešu aizsardzību. Šajā ziņā svarīgi elementi ir korupcijas apkarošanas regulējuma stiprināšana un konkurences palielināšana publiskajā iepirkumā, un tie ir arī būtiski, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi un veicinātu konkurētspēju. Joprojām ir būtiski sistemātiski iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību atveseļošanas un noturības plāna sekmīgā īstenošanā.

(26) Ungārijā ir paātrinājusies kohēzijas politikas programmu īstenošana, kas ietver atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Taisnīgas pārkārtošanās fonda (TPF), Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+) un Kohēzijas fonda (KF). Ir svarīgi arī turpmāk censties nodrošināt šo programmu ātru īstenošanu, vienlaikus maksimāli palielinot to ietekmi uz vietas. Turklāt, lai sekmīgi īstenotu kohēzijas politikas programmas, ir svarīgi, lai Ungārija steidzami atrisinātu neatrisinātās problēmas saistībā ar veicinošajiem nosacījumiem, jo īpaši neatrisinātās problēmas saistībā ar atbilstību Pamattiesību hartai un ar Savienības finanšu interešu aizsardzību. Ungārija jau veic pasākumus saskaņā ar tās kohēzijas politikas programmām, lai veicinātu konkurētspēju un izaugsmi, vienlaikus veicinot sociālo kohēziju. Vienlaikus Ungārija joprojām saskaras ar problēmām, arī tām, kas saistītas ar konkurētspējas uzlabošanu rūpniecības pārkārtošanās kontekstā, inovācijas un digitālo spēju stiprināšanu, enerģētikas pārkārtošanas paātrināšanu, piekļuves uzlabošanu cenas ziņā pieejamiem mājokļiem, arī sociālajiem mājokļiem, nelabvēlīgā situācijā esošu grupu prasmju pilnveidi un integrāciju darba tirgū, nabadzības un sociālās atstumtības, kā arī nevienlīdzības izglītības jomā apkarošanu un ūdensapgādes noturības palielināšanu. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/1060 18. pantu Ungārijai

kohēzijas politikas fondu vidusposma pārskatīšanas ietvaros ir jāpārskata katra programma, ņemot vērā arī problēmas, kas konstatētas 2024. gada valstij adresētajos ieteikumos. Ar Komisijas priekšlikumiem, kas pieņemti 2025. gada 1. aprīlī ([20]), termiņš vidusposma pārskatīšanas rezultātu novērtējuma iesniegšanai par katru programmu tiek pagarināts un ir pēc 2025. gada 31. marta. Tie arī nodrošina elastību, kas palīdzēs paātrināt programmu īstenošanu, un rada dalībvalstīm stimulus piešķirt kohēzijas politikas resursus piecām Savienības stratēģiskajām prioritārajām jomām, proti, konkurētspējai stratēģisko tehnoloģiju, aizsardzības, mājokļu, ūdensapgādes noturības un enerģētikas pārkārtošanas jomā, un investīcijām prasmēs prioritārajās nozarēs, vienlaikus ESF+ programmās joprojām uzmanību pievēršot visneaizsargātākajām personām.

(27) Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platforma (*STEP*) sniedz iespēju ieguldīt kādā no svarīgākajām ES stratēģiskajām prioritātēm, tādējādi stiprinot ES konkurētspēju. *STEP* līdzekļus novirza, izmantojot 11 pašreizējos ES fondus. Dalībvalstis arī var piedalīties programmā *InvestEU*, atbalstot investīcijas prioritārajās jomās. Ungārija varētu optimāli izmantot šīs iniciatīvas, lai atbalstītu kritiski svarīgu tehnoloģiju, to vidū tīru un resursefektīvu tehnoloģiju, izstrādi vai ražošanu.

(28) Papildus ekonomiskajām un sociālajām problēmām, kas tiek risinātas ar atveseļošanas un noturības plāna un citu ES fondu palīdzību, Ungārijai būtu efektīvi jāpievēršas pārējām problēmām, kas saistītas ar uzņēmējdarbības vidi, piekļuvi finansējumam, inovāciju, atkarību no Krievijas fosilā kurināmā, fosilā kurināmā subsīdijām, elektroenerģijas tīkla līdzsvarošanu, ūdens resursu apsaimniekošanu, izglītību, prasmju līmeni un nelabvēlīgā situācijā esošu grupu integrāciju darba tirgū, sociālo palīdzību, sociālo dialogu un mājokļiem.

(29) Kā noteikts Konkurētspējas kompasā, visām ES, valstu un vietējām iestādēm ir jāpieliek ievērojami pūliņi, lai izstrādātu vienkāršākus noteikumus un paātrinātu administratīvās procedūras. Komisija ir izvirzījusi vērienīgus mērķus administratīvā sloga samazināšanai – kopumā vismaz par 25 % un attiecībā uz MVU vismaz par 35 %; turklāt tā ir izveidojusi jaunus rīkus šo mērķu sasniegšanai, piemēram, sistemātisku ES regulējuma stresa testu un pastiprinātu dialogu ar ieinteresētajām personām. Ungārijai ir jārīkojas, arī lai sasniegtu šo mērķi. Liela daļa (49 %) uzņēmēju uzskata, ka administratīvo procedūru sarežģītība ir problēma to uzņēmumam, veicot uzņēmējdarbību Ungārijā ([21]). Vājā uzņēmējdarbības vide joprojām ir būtisks šķērslis inovācijai. Saskaņā ar konkurētspējas rādītājiem Ungārija 2024. gadā bija viena no valstīm ar sliktākajiem rādītājiem ES. Uzņēmumi saskaras ar lielu regulējuma svārstīgumu, kas apgrūtina uzņēmējdarbības plānošanu ilgtermiņā. Ar sabiedrību un ieinteresētajām personām netiek apspriesti svarīgie likumprojekti, jo tos parlamentā bieži iesniedz atsevišķi deputāti, nevis valdība, tāpēc sabiedriskā apspriešana netiek prasīta. Valdība turpina plaši izmantot ārkārtas dekrētus, lai grozītu likumus "apdraudējuma stāvokļa" laikā, kas pēdējos piecos gados dažādu iemeslu dēļ tiek pastāvīgi pagarināts. Ieilgušais ārkārtas režīms ierobežo sabiedrisko apspriešanu un ļauj ieviest pēkšņas, bieži vien būtiskas, politikas izmaiņas, kas var traucēt normālu uzņēmējdarbību. Nevienlīdzīga attieksme pret uzņēmumiem ierobežo konkurenci. Tirgus struktūra ir koncentrēta, un konkrētos tirgos konkurē tikai daži uzņēmumi ([22]). Vairākus pakalpojumus sniedz valstij piederoši vai privāti uzņēmumi, kas darbojas bez konkurences. Pamatnolīgumu plaša izmantošana publiskā iepirkuma procedūrās arī ierobežo konkurenci, bloķējot noteiktus uzņēmumus un palīdzot tiem iegūt dominējošu stāvokli tirgū. Jo īpaši mazumtirdzniecības nozare darbojas nestabilā uzņēmējdarbības vidē. Mazumtirgotājus ietekmē arī administratīva iejaukšanās, piemēram, mazumtirdzniecības cenu griesti, pārdošanas uzcenojuma ierobežojumi, obligātās atlaides, aizliegums pārdot pārtikas produktus 48 stundas pirms to derīguma termiņa beigām un obligāta cenu paziņošana tiešsaistē. Politikas pasākumi un augsti nodokļi mazina mazumtirgotāju konkurētspēju.

Arvien plašāka nozaru nodokļu izmantošana sarežģī nodokļu sistēmu un nesamērīgi ietekmē lielākus, bieži vien ārvalstniekiem piederošus uzņēmumus. Ieņēmumi no nozaru nodokļiem 2023. gadā veidoja 2,7 % no IKP. Visvairāk skartās nozares ir bankas, enerģētika, mazumtirdzniecība, būvmateriālu ražošana, apdrošināšana, telekomunikācijas un komunālie pakalpojumi. Valsts piedalās saimnieciskajos darījumos un izstumj privātos dalībniekus, iegādājoties vai veicinot vairāku lielu uzņēmumu iegādi ar subsidētu finansējumu. Ir izmantoti dažādi valsts intervences pasākumi, lai piespiestu – galvenokārt ārvalstu – īpašniekus pārdot savus uzņēmumus, tādējādi veicinot valsts vai ar valdību saistītu valsts čempionu izveidi. Privātā kapitāla fondu pieaugošā klātbūtne rada jaunas problēmas. Šo uzņēmuma struktūru jo īpaši izmanto privātpersonas, kurām ir saikne ar valdību, jo tā nodrošina anonimitāti, līdzīgi

([20]) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko attiecībā uz īpašiem pasākumiem stratēģisku problēmu risināšanai vidusposma pārskatīšanas kontekstā groza Regulas (ES) 2021/1058 un (ES) 2021/1056, – (COM(2025) 123 final).

([21]) "*Businesses' attitudes towards corruption in the EU*", Eirobarometra kopsavilkuma ziņojums (2024. gada aprīlis).

([22]) Pasaules Bankas ziņojums "*Business Ready*".

kā ārzonas uzņēmumi. Privātā kapitāla fondu skaits un apjoms pēdējos gados ir ievērojami palielinājies, un 2024. gadā tie veidoja vairāk nekā 2,5 % no IKP. Privātā kapitāla fondi arvien vairāk iegulda uzņēmumos, kas uzvar publiskos iepirkumus un nodrošina augstas vērtības koncesijas, un tie ir lielā mērā iesaistīti saimnieciskajos darījumos ar valsti. Vājā uzņēmējdarbības vide ir veicinājusi konkurētspējas mazināšanos un kavē investīcijas, un galu galā izraisa augstāku inflāciju un lēnu ekonomikas atveseļošanos, par ko liecina padziļinātais pārskats par Ungāriju makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ietvaros.

(30) Kapitāla tirgi kā jaunuzņēmumu un ļoti inovatīvu mazo un vidējo uzņēmumu finansēšanas kanāli Ungārijā nav pietiekami attīstīti. Akciju tirgus kapitalizācija 2023. gadā bija 17,6 % no IKP (ES vidējais rādītājs: 68 %). Nesen ieviestie politikas pasākumi ir vēl vairāk kavējuši kapitāla tirgu attīstību, piemēram, beznodokļu ilgtermiņa obligācijas privātajiem investoriem un nodokļu stimuli investīcijām mājokļos.

(31) Pētniecības un izstrādes intensitāte pēdējos desmit gados ir palielinājusies tikai nedaudz un 2023. gadā joprojām bija būtiski zemāka par ES vidējo rādītāju (1,4 % salīdzinājumā ar 2,2 % no IKP). Publiskie izdevumi pētniecībai un izstrādei, arī universitātēs, ir vieni no zemākajiem ES, un tas kavē zinātnisko izcilību. Notiekošā pētniecības institūtu reorganizācija, kā arī neskaidrie iekšējās novērtēšanas mehānismi veicina neskaidrus pētnieku darba apstākļus. Tehnoloģiju nodošanas biroji vēl nav pietiekami integrēti un pieņemti akadēmiskajās aprindās, un atvasināšanas kanāli vēl nav labi attīstīti. Sadarbība starp akadēmiskajām aprindām un uzņēmumiem galvenokārt attiecas tikai uz vēsturiskajiem uzņēmumiem, kas ir saistīti ar universitātēm. Tikai daži, galvenokārt lieli, uzņēmumi ievieš jauninājumus un gūst labumu no dažādām subsīdijām, jo administratīvais slogs ir liels un ne vienmēr ir skaidri inovācijas izdevumu attiecināmības noteikumi.

(32) Ungārija joprojām lielā mērā paļaujas uz Krievijas fosilo kurināmo. 2024. gadā vairāk nekā 70 % dabasgāzes un vairāk nekā 80 % patērētās jēlnaftas bija Krievijas izcelsmes. Ungārijas pūliņi izbeigt atkarību no Krievijas ir lēni.

(33) Ungārijā ir ievērojamas fosilā kurināmā subsīdijas, taču to pakāpeniska atcelšana līdz 2030. gadam nav plānota. Jo īpaši varētu uzskatīt, ka prioritāte ir pakāpeniski atcelt fosilā kurināmā subsīdijas, kas mērķtiecīgi nemazina enerģētisko nabadzību un nenovērš patiesas bažas par energoapgādes drošību, kavē elektrifikāciju un nav būtiskas rūpniecības konkurētspējai. Ungārijā fosilā kurināmā subsīdijas, piemēram, komunālo pakalpojumu izmaksu samazināšanas programma, pievienotās vērtības nodokļa samazinājums centralizētajai siltumapgādei, izmantojot dabasgāzi, un akcīzes nodokļa atmaksa par dīzeļdegvielas izmantošanu lauksaimniecībā, ir ekonomiski neefektīvas, paildzina atkarību no fosilā kurināmā un nestimulē elektrifikāciju dzīvojamo ēku sektorā. Šo subsīdiju samazināšana un pakāpeniska atcelšana atbilst ES saistībām un var palīdzēt Ungārijai kontrolēt valdības izdevumus.

(34) Tā kā sistēma nav pietiekami elastīga, atjaunīgo energoresursu ātra izvēršana nesamazina atkarību no elektroenerģijas importa un ir izraisījusi elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenas ārkārtīgu svārstīgumu atsevišķās dienās. Mājsaimniecību patērētājiem ir ierobežota piekļuve dinamiskai cenu noteikšanai, un viedo skaitītāju ieviešanas līmenis ir zems (zem 10 %), kas arī kavē elastību. Ierobežota pārrobežu tirdzniecība neļauj Ungārijai pilnībā izmantot vienotā tirgus sniegtās priekšrocības, ļaujot elektroenerģijai plūst tur, kur pieprasījums ir lielāks. Turklāt zemā konkurence Ungārijas līdzsvarošanas tirgū rada augstākas izmaksas. Enerģijas cena uzņēmumiem Ungārijā ir viena no augstākajām ES. Enerģijas imports 2024. gadā samazinājās, bet joprojām ir būtisks, padarot ārējo bilanci neaizsargātu pret enerģijas cenu pieaugumu, kas ir problēma, kura konstatēta makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūrā.

(35) Ungāriju arvien vairāk skar klimatiskie riski, par ko liecina sausums, ar ko tā saskārās jo īpaši 2022. gadā, taču arī 2024. gadā, un tas radīja ievērojamus zaudējumus lauksaimniecības nozarē. Vājas administratīvās spējas un nepietiekama zaļā infrastruktūra apdraud Ungārijas vispārējo ūdensapgādes noturību un jo īpaši tās dabisko ūdens aiztures spēju. Turklāt ūdens kvalitāte ir slikta lauksaimniecības, rūpniecības un cilvēku apdzīvoto vietu radītā piesārņojuma dēļ, un tikai 11,3 % virszemes ūdeņu ir labs ekoloģiskais stāvoklis (ES vidējais rādītājs: 37,3 %). Ungārijas progress aprites ekonomikas ieviešanā ir lēns, netiek pievērsta pietiekami liela uzmanība atkalizmantošanai, remontam un reciklēšanai. Saskaņā ar 2023. gada datiem Ungārijas resursu produktivitāte 1,33 EUR/kg apmērā un materiālu apritīgas izmantošanas rādītājs 5,9 % apmērā ir daudz zemāki par ES vidējo rādītāju (2,74 EUR/kg un 11,8 %), un konverģence nav vērojama. Resursu piesķiršana nepietiekamā apmērā un nepietiekamas apstrādes spējas atkritumu apsaimniekošanas nozarē ir izraisījušas salīdzinoši zemu reciklēšanas līmeni un pārmērīgu paļaušanos uz apglabāšanu poligonos.

(36) Ungārijas konkurētspēju un inovācijas potenciālu ierobežo nelabvēlīgā situācijā esošu skolēnu un profesionālās izglītības un apmācības (PIA) dalībnieku vājās pamatprasmes, mazs augstākās izglītības absolventu skaits un ierobežotas prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas iespējas neaizsargātām grupām. Spēcīga nevienlīdzība izglītībā,

kas jo īpaši skar romus, ir izraisījusi to, ka katram otrajam nelabvēlīgā situācijā esošajam skolēnam ir sliktas pamatprasmes. 2022. gada *PISA* apsekojums liecina par vienu no lielākajām vidējo matemātikas rezultātu atšķirībām vispārējās un profesionālajās programmās ES, galvenokārt sociālekonomisko atšķirību dēļ. Dalība PIA pieaug, tomēr sistēma joprojām nav pietiekami caurlaidīga ([23]), un trīs gadu PIA programmas ar sašaurinātu vispārējās izglītības saturu nenodrošina tiešu piekļuvi izglītības ceļiem, kas paaugstina kvalifikācijas līmeni. Skolotāju nepietiekamība rada nopietnas bažas, ņemot vērā darbaspēka novecošanu, jo īpaši visnelabvēlīgākajā situācijā esošajos reģionos un lauku apvidos. Ungārija 2024. gadā sāka īstenot būtisku skolotāju algu reformu, ko līdzfinansē ESF+. Turklāt lielāka skolotāju autonomija un skolotāju novērtēšanas sistēma, kas atalgo inovatīvas un iekļaujošas pedagoģiskās pieejas, varētu palīdzēt piesaistīt kandidātus ar augstiem sasniegumiem un noturēt šajā profesijā jaunus skolotājus. Neraugoties uz augošo pieprasījumu pēc augsti kvalificēta darbaspēka, augstākās izglītības absolventu skaits joprojām ir viens no mazākajiem ES. To papildina mazs zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas absolventu īpatsvars, kas vēl vairāk samazina Ungārijas spēju piesaistīt investīcijas augsto tehnoloģiju nozarēs.

(37) Vidējais nodarbinātības līmenis ir augsts, taču dažas nelabvēlīgā situācijā esošas grupas, piemēram, cilvēki ar zemu izglītības līmeni, personas ar invaliditāti un romi, joprojām saskaras ar šķēršļiem, kas kavē piekļuvi prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas iespējām un stabilu nodarbinātību. Tā joprojām ir neizmantota darba ņēmēju rezerve, savukārt Ungārija ir atkarīga arī no ārvalstu darba ņēmējiem. Joprojām ir iespējami uzlabojumi attiecībā uz efektīvu pārkvalifikācijas un prasmju pilnveides iespēju un piemērotu īpaši pielāgotu atbalsta pakalpojumu – tostarp transversālu prasmju attīstīšanas, veselības un psiholoģiskā atbalsta un darba meklēšanas atbalsta – pieejamību nelabvēlīgā situācijā esošām grupām. Nesenie grozījumi tiesiskajā regulējumā, kas reglamentē aktīvu darba tirgus politiku, rada vairāk iespēju veicināt apmācības nodrošināšanu, un šajā sakarā ir iespējams uzlabot valsts nodarbinātības dienestu spējas. Vidējais bezdarba ilgums pārsniedz 12 mēnešus. Trīs mēnešu bezdarbnieka pabalsts ierobežo piemērota darba atrašanas vai prasmju pilnveides laiku un palielina zemas kvalitātes darbvietu, ilgstoša bezdarba un nabadzības risku.

(38) Sociālais dialogs starp darba devējiem un arodbiedrībām joprojām ir vājš, jo īpaši publiskajā sektorā. Lai gan privātā sektora trīspusējais forums 2024. gadā saņēma tiesisko regulējumu sarunām par minimālo algu, 2024. un 2025. gadā ierosinātie būtiskākie ekonomikas politikas virzieni tika apstiprināti, neapspriežoties ar attiecīgajiem darba devējiem un arodbiedrībām. Darba ņēmēju tiesības publiskajā sektorā ir pakāpeniski samazinājušās. Atsevišķiem publiskā sektora darbiniekiem ir izveidots atsevišķs nodarbinātības statuss, kas vājina viņu spēju kolektīvi aizstāvēt savas intereses.

(39) Pieaug sociālā atstumtība un nabadzība, jo īpaši attiecībā uz bērniem, vecāka gadagājuma cilvēkiem un personām ar invaliditāti. Labklājības nevienlīdzība ir būtiski palielinājusies, un tā ir viena no augstākajām ES. Nodokļu sistēma dod priekšroku mājsaimniecībām ar augstiem ienākumiem, savukārt lielākā daļa sociālā atbalsta tiek sniegta, izmantojot nodokļu kredītus. Minimālo ienākumu, jo īpaši pabalstu, kas aizstāj ienākumus no darba, atbilstība ir viena no zemākajām ES. Sociālo pabalstu ietekme 2023. gadā turpināja samazināties attiecībā uz nabadzības samazināšanu (jo īpaši attiecībā uz bērniem) un saglabājās zema attiecībā uz ienākumu nevienlīdzību. Būtisks solis uz priekšu ir ES finansēta programma mājokļu, sociālo pakalpojumu un izglītības atbalstam 300 visnelabvēlīgākajā situācijā esošajās pašvaldībās, taču ir vajadzīgi mērķorientētāki pasākumi, lai uzlabotu piekļuvi vispārējiem sociālajiem pakalpojumiem un pamatpakalpojumiem. Ārstu nevienmērīgais ģeogrāfiskais sadalījums ir būtisks šķērslis aprūpes pieejamībai attālākajos valsts reģionos. Politikas pasākumi, kuru mērķis ir risināt mazo veselības aprūpes izdevumu un pastāvīgās veselības aprūpes speciālistu nepietiekamības problēmu, joprojām ir ierobežoti. Jaundzimušo vidējais paredzamais mūža ilgums ir viens no zemākajiem ES. Šo problēmu risināšana arī palīdzētu atbalstīt augšupēju sociālo konverģenci atbilstoši Komisijas dienestu sociālās konverģences sistēmas otrā posma valstu analīzei ([24]).

(40) Mājokļa izmaksas negatīvi ietekmē dzīves līmeni, jo īpaši attiecībā uz tiem cilvēkiem, kuri dzīvo zem nabadzības sliekšņa. Laikposmā no 2010. līdz 2024. gadam mājokļu cenas arī palielinājās par 230 %. Sociālo mājokļu fonds ir mazs un samazinās, un mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem ir ierobežota piekļuve mājokļu atbalstam, jo nav skaidra un mērķorientēta valdības mājokļu politikas atbalsta. Mājokļu cenu pieaugumu veicināja dāsnas mājokļu subsīdijas, kas nav paredzētas konkrētam mērķim, un ierobežots mājokļu piedāvājums.

([23]) Skolēnu vienmērīga pāreja visā izglītības un apmācības sistēmā horizontāli un vertikāli.
([24]) SWD(2025) 95 – Otrā posma valstu analīze par sociālo konverģenci saskaņā ar sociālās konverģences sistēmu (SCF), 2025.

(41) Ņemot vērā Komisijas sagatavoto padziļināto pārskatu un tā secinājumus par nelīdzsvarotības pastāvēšanu, ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1., 2., 3., 4. un 6. ieteikumā. Politika, kas minēta 1., 2., 4.un 6. ieteikumā, palīdzēs novērst neaizsargātību, kas saistīta ar valdības un ārējā finansējuma vajadzībām. Politika, kas minēta 3. ieteikumā, palīdzēs novērst neaizsargātību, kas saistīta ar izmaksu konkurētspēju un cenu spiedienu.

AR ŠO IESAKA Ungārijai 2025. un 2026. gadā rīkoties šādi.

1. Palielināt kopējos aizsardzības un drošības izdevumus un gatavību, vienlaikus nodrošinot parāda ilgtspēju saskaņā ar Eiropadomes 2025. gada 6. marta secinājumiem. Ievērot neto izdevumu maksimālo pieauguma tempu, ko Padome ieteica 2025. gada 18. februārī, lai novērstu pārmērīga budžeta deficīta situāciju, vienlaikus izmantojot valsts izņēmuma klauzulā paredzēto atkāpi attiecībā uz lielākiem aizsardzības izdevumiem. Izbeigt ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumus. Lai nodrošinātu fiskālās un ārējās pozīcijas ilgtspēju, efektīvi koordinēt un skaidri norobežot makroekonomikas politiku. Pakāpeniski atcelt atlikušos cenu un procentu likmju griestus, lai mazinātu kropļojošu ietekmi un veicinātu monetārās politikas raitu transmisiju. Stiprināt vidēja termiņa budžeta struktūru, pielāgot gada budžetu sagatavošanu budžeta gadam un ierobežot rīcības brīvību gada budžetu īstenošanā. Uzlabot pensiju sistēmas ilgtspēju ilgtermiņā, vienlaikus saglabājot adekvātumu, jo īpaši novēršot ienākumu nevienlīdzību.

2. Ņemot vērā piemērojamos termiņus reformu un investīciju savlaicīgai pabeigšanai saskaņā ar Regulu (ES) 2021/241, steidzami paātrināt atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, ātri īstenojot pasākumus, kas nepieciešami, lai aizsargātu ES finanšu intereses. Paātrināt kohēzijas politikas programmu (ERAF, TPF, ESF+, KF) īstenošanu, attiecīgā gadījumā izmantojot iespējas, ko sniedz vidusposma pārskatīšana. Optimāli izmantot ES instrumentus, arī iespējas, ko sniedz programma *InvestEU* un Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platforma, lai uzlabotu konkurētspēju.

3. Uzlabot tiesisko regulējumu un konkurenci produktu tirgu un pakalpojumu sniegšanas jomā, jo īpaši mazumtirdzniecībā, izvairoties no patvaļīgas administratīvas iejaukšanās, īpaši pielāgotu tiesību aktu selektīvas izmantošanas, kas sniedz nepamatotas priekšrocības konkrētiem uzņēmumiem vai nostāda tos neizdevīgā stāvoklī, un tirgu kropļojošiem valsts atbalstītiem darījumiem un samazinot ārkārtas pasākumu izmantošanu līdz noteikti nepieciešamajam līmenim saskaņā ar vienotā tirgus un tiesiskuma principiem. Stimulēt kapitāla tirgu attīstību, palielinot nodokļu un regulatīvos stimulus. Stiprināt inovācijas regulējumu publiskajam sektoram un uzņēmumiem, uzlabojot publisko pētniecības un izstrādes izdevumu paredzamību un labāk orientējot esošos pasākumus uz MVU.

4. Paātrināt fosilā kurināmā piegādes diversifikāciju, lai pakāpeniski izbeigtu atkarību no Krievijas avotiem, un veikt konkrētus pasākumus, lai pakāpeniski atceltu fosilā kurināmā subsīdijas, jo īpaši tās, kas saistītas ar akcīzes nodokļiem dīzeļdegvielai, un subsīdijas, kas kavē elektrifikāciju dzīvojamo ēku sektorā. Uzlabot elastību un konkurenci elektroenerģijas nozarē, stiprinot līdzsvarošanas tirgu un veicinot elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecību. Uzlabot ūdensapgādes noturību, izmantojot dabisku ūdens aizturi un stiprinot administratīvās spējas, un uzlabot apritīgumu, jo īpaši stiprinot atkritumu apstrādes spējas.

5. Uzlabot izglītības rezultātus un augstākās izglītības iegūšanas līmeni un palielināt nelabvēlīgā situācijā esošu grupu, jo īpaši romu, līdzdalību kvalitatīvā vispārējā izglītībā, vēl vairāk palielinot skolotāja profesijas pievilcību un to skolēnu īpatsvaru, kuri iegūst vidusskolas izglītību, kas nodrošina piekļuvi augstākajai izglītībai.

6. Uzlabot piekļuvi efektīviem aktīva darba tirgus pasākumiem, sniedzot prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas iespējas visneizdevīgākajā stāvoklī esošām grupām, un nodrošināt efektīvu sociālo dialogu. Uzlabot sociālās palīdzības un bezdarbnieka pabalstu atbilstību un nodrošināt visiem piekļuvi pamatpakalpojumiem. Orientēt atbalsta pasākumus mājokļu nozarē uz mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem un palielināt mājokļu, arī sociālo mājokļu, piedāvājumu.

Briselē, 2025. gada 8. jūlijā

Padomes vārdā –

priekšsēdētāja

S. LOSE